

Toimiva vuorovaikutus vaatii kahden lajin yhteisen kielen

Ihminen välittää koiralleen tunnevaltaisen asennoitumisensa myös viestin vastaanottajaan eli koiraan.

Teksti **Salme Mujunen**
Kuvat **Hannu Huttu**

Yhteistyö on kaiken perusta, joka pohjaa kahdensuuntaiseen vaikuttamisen mahdollisuuteen. Laadultaan jä-

kempi vuorovaikutus on yhdensuuntaista: tietoa siirretään välttämättä vastapuolen reaktioista tai siitä, onko kuulija välttämättä edes ymmärtänyt viestin merkityksen. Tällaisessa yksipuolisessa viestin siirtämisessä tiedon vastaanottajaosapuolella eli koiralla ei ole mahdollisuutta palautetta antamalla vaikuttaa yhteistyöprosessin etenemiseen.

Vain kahdensuuntainen kommunikaatio luo puitteet koirakon hyvälle yhteistyölle.

Vuorovaikutuksen peruslähtökohta on kahden lajin välinen keskinäinen ymmärrys, yhteinen kieli. Molemmilla lajeilla on omat viestintäkielensä, jolla ne tuovat ilmi ympäröivälle maailmalle tunteitaan ja tarpeitaan. Vuorovaikutus tulee mahdolliseksi vain, jos molemmat osapuolet kykenevät tulkitsemaan ainakin tietyn perustason verran toisen lajin käyttämää viestintää.

Kahdensuuntainen, tuloksekas kommunikaatio ei ole vain viestin eteenpäin siirtämistä toiselle osapuolelle. Vaikka tietyn sanoman havainnollistaminen vastaanottajalle eli koiralle olisi viestintämme päätarkoitus, on mukana aina myös kaksi muutakin kommunikaation elementtiä. Ihminen viestittäjänä välittää koiralleen myös tunnevaltaisen asennoitumisensa viestittävää asiaan ja viestin vastaanottajaan eli koiraan.

Jos koemme tottelevaisuusharjoitukset tylsänä pakkopullana, emme voi välttyä siirtämästä

asennoitumistamme opetus- ja viestintätalanteeseen. Jos koulutamamme koira on mielestämme huono, laiska tai oppimiskyvytön, ei koirallamme ole edes lähtösoisesti samanlaista mahdollisuutta laadukkaaseen oppimista-pahtumaan kuin koiralla, jota arvostamme ja joka on meille tärkeä omana persoonanaan.

Sanaton viestintä avainasemassa

Koiran ja ihmisen välisessä viestintätalanteessa on läsnä aina sekä sanallinen (verbaalinen) että sanaton (ei-verbaalinen) viestintä.

Sanattomaan viestintään kytkeytyy nimenomaan tunnevaltainen asennoituminen ja sen vaikutus kommunikaatiotalanteeseen. Koska koira on itse vahvasti sopeutunut käyttämään nimenomaan elekielen viestintää, on sille luonteenomaista aluksi aina valita ihmisen antamasta verbaalisen ja ei-verbaalisen viestinnän yhdistelmästä se ei-verbaalinen, sanaton viestintä. Yksi suurimmista ristiriitojen aiheuttajista ja ongelmien alkusyyistä on näiden kahden viestinnän välinen ristiriita.

Ihmisen negatiivisesti sävytetyt ei-verbaalinen viestintä voi vaikeuttaa tai tehdä vuorovaikutuksen jopa mahdottomaksi tilanteessa, jossa koiran ja ohjaajan välille syntyy konflikti. Tällöin koira turvautuu vahvasti ihmisen antamaan ei-verbaaliseen viestintään. Tyytymätön ihminen on kiireä ja ilmentää uhkaavaa käytöstä, jota koira joko aktiivisesti väistää tai passiivisesti välttää, jolloin kaikenlainen yrittäminen väheenee. Tämä taas aiheuttaa usein ohjaajassa voimistuvaa tyytymättömyyttä ja hänen negatiivisävytteinen ei-verbaalinen viestintänsä voimistuu. Siihen koira reagoi vielä aktiivisemmin väistämällä tai passivoitumalla.

Tuttuja tilanteita koulutusken-tiltät ovat äänen voimakkuuden korostaminen käskytyksieleessä (istu, Istu, Istu, Istu!) ja tyytymättömyyden samanaikainen lisääntyminen. Ihminen koettaa huutamalla saada verbaalista viestintäänsä ymmärrettävämmäksi käsittämättä, että ei ongelma ole huonokuuloisessa koiras-

sa, vaan viestintätalanteessa ja ihmisen käyttämässä ristiriitaisessa elekielessä. Ainoa, mikä tosiasiasa lisääntyy käskykielen tehoutuessa, on negatiivinen ei-verbaalisen viestintä, ja tämä edustaa koiralle selvää uhkaa. Näin on noidankehä valmiina.

Tyytymättömyys koiran toimintaan lisää tyytymättömyyttä, koska asenteemme ja tunnetilamme vaikuttaa ei-verbaalisen viestintämme kautta koiraamme sitapassivoiden ja sen oppimismahdollisuuksia laskien. Hyväntuulinen ja aidosti hyviä tunnetilojaan sekä verbaalisesti että ei-verbaalisestikin koiralleen viestittävä koiranohjaaja luo koiralleen mahdollisuuden hyvään ja konfliktittomaan vuorovaikutustalanteeseen.

Ristiriidattomaan vuorovaikutukseen kuuluu ohjaaja, joka antaa kiirehtimättä itselleen ja koiralleen aikaa kommunikoinnin onnistumiseksi, ymmärtää omia ja koiransa tunnetiloja ja osoittaa välttäväänsä koirastaan sellaisena kuin se on.

Mistä on pahimmat konfliktit tehty?

Vuorovaikutuksen voimakas epäonnistuminen toimii tässä-ja-nytelävälle koiralle niin, että se luo negatiivisen kokemuspohjan myös tuleviin viestintätalanteisiin. Muutamien uusiutuvien tilanteiden jälkeen koira vakuuttuu kyvyttömyydestään vaikuttaa ihmisen ei-verbaaliseen viestintään omilla käytettävissä olevilla keinoilla. Eli toisin sanottuna koiralla ei ole paljoakaan tehtävissä muuttaakseen ihmisen kiristyneen mielialan hyvälle tuulelle.

Ihmisen järkeilemä keino tilanteen purkautumiseksi ja hänen ei-verbaalisen viestintänsä rentoutumiseksi olisi, että hänen ja hänen koiransa välinen viestintä yhtäkkiä alkaisi tuossa tilanteessa toimia ja koira reagoisiantuuihin suullisiin viesteihin ihmisen haluamalla tavalla. Silloin ihminen kokisi onnistuneensa tässä tilanteessa ja samanaikaisesti hänen elekielensä muuttuisi rennoksi ja hyväntuuliseksi. Realistisesti katsottuna tuollaisia yhtäkkiä ihmeitä ei tapahdu, vaan niitä tehdään tiedostamalla viestinnän perusteet.

Mikäli koira ei kokemattomuuttaan (verbaalinen käsky ei ole vielä opittu asia) pysty tulkitsemaan viestintätalannetta pelkästään ihmisen suullisen viestintä kautta, on koiran kannalta tilanne vaikea.

Ihminen havainnoijana ja viestittäjänä

Kokenut ja osaava koiranomistaja pystyy auttamaan ja tukemaan koiraansa ja luotsaamaan viestintätalannetta havainnollisemmaksi päätyen onnistuneeseen kommunikaatioon. Hän hallitsee itsensä ja omat tunnetilansa ja näiden kautta myös ei-verbaalisen elekielensä. Lyhytjänteisesti toimiva koiranohjaaja samanlaisessa tilanteessa kiristyy, on tyytymätön ja voi raivostua koiransa käytöseen, jonka tulkitsee tottelemattomuudeksi.

Kaikki nämä reaktiot tuhoavat viestintätalanteen perusedellytykset: ei-verbaalisen viestinnän, jota koira ensisijaisesti käyttää yrittäessään tulkita meitä ihmisiä. Tällainen tilanne toimii valitettavasti

vaikean konfliktin kehtona, ja on pahimmillaan alku koiran ja ohjaajan yhteisen elämän mittaiselle viestintävaikeuksien noidankehälle.

Koira viestii

Koirien elekieli toimii niiden yleisesti käytetympänä viestintävälineenä. Naaman ilmeet, korvien asento, hännän kantotapa, kehon painopisteenmuutokset ja katseen suunta pyrkivät kertomaan koiran sen hetkisestä mielentilasta. Tämän melko selvän ja loogisen, hyvin tulkittavissa olevan elekielen opiskelu on ihmisille mahdollista harjaannuttamalla itsensä tunnistamaan koiraeläinten eleiden ja ilmeiden merkityksiä.

Elekielen tueksi koirat ottavat mukaan äänenkäytön halutesaan korostaa tilannetta, siis vahvistustarkoituksessa.

Uhatuksi tullut koira koettaa ensin elekielillä viestittää suhtautumistaan uhan aiheuttajaan. Jollei kehonkieli yksinään riitä vähentämään vallitsevaa painostusta, on turvaututtava myös ää-

Itsevalaisevat lemmikkieläintuotteet

ÄÄRIMMÄISIIN OLOSUHTEISIIN -ERITTÄIN HYVÄ PAKKASEN KESTOKYKY!

- Kovaa käyttöä kestävä nylon pinta.
- Valaisee punaisena, heijastava tikkaus
- Havaittavuus 1,5 km!
- Paristojen käyttöikä 250 h (vilkkuva valo)
- Käyttöjännite 3 V
- Hyväksytty pelastus- ja etsintätöihin

Valaistu panta, valaista lähin

Nordic Bright Oy • Puh (03) 212 6003
sales@nordicbright.fi

Nordic Bright Katso lisätietoja ja jälleenmyyjäsi!!!
www.nordicbright.fi

◀ Metsästyskoiran koulutuksessa ihmisen ja koiran välisen yhteistyön on toimittava. Kovilla otteilla ja kovalla äänenkäytöllä ei metsästäjä saa viestiään perille korvaamattomalle apulaiselleen.

niapuihin: murinaan ja lopulta-painostavaan haukkuun, jota voisi loppuvaiheessa kutsua jopa "räkäiseksi". Sen enempiä ei äänelläkään voi ilmaista vahvistunutta tunnetilaansa.

Äärimmäinen viestintäkeino on, kun koira ei enää kunnioita uhan aiheuttajan fyysistä koskemattomuutta.

Koiran selviytymiskeinot

Koiralla on karkeasti ottaen käytössään vain viidenlaisia selviytymiskeinoja ristiriitatilanteisiin: elekieli, sijaistoiminnot ja koiran luonteesta riippuen joko vaipuminen passiivisuuteen tai ylivilkas keskittymiskyvytön säheltäminen, sekä aggressiivisuus. Näillä kei-

noilla se koettaa selviytyä kahden lajin välisistä yhteisymmärrysvaikeuksista, ristiriitatilanteista.

Kuten listasta näemme, koiralla on huomattavasti vähemmän aseita ihmisen ja koiran välisen konfliktin selvittämiseen, kuin ihmisellä on ihmisten väliseen kanssakäymiseen ja ongelmanratkaisuun verrattuna. Ihmiset voivat selventää tarkoitustaan lukuisin eri tavoin, havainnollistaa, neuvotella, antaa esimerkkejä, argumentoida, tuoda esille erilaisia tutkimuksia aiheesta, perustella jne.

Koiran käyttämät keinot ovat alkeellisempia ja karkeampia, eivätkä ne välttämättä pysty vakuuttamaan kokematon koira-harrastajaa. Tässä on syy, miksi

koiran selviytyminen on ongelmallista ilman että ihminen on perehtynyt koiran lajityypilliseen kieleen ja sen vaikuttamismahdollisuuksiin koiran tunteiden ilmentäjänä.

Kun yhteistyö ei toimi

Ihmisen ja koiran väliset kommunikaatiovaikeudet ovat useinkin syynä niihin valitettaviin tapahtumiin kun koirat ylittävät mediasa uutiskynnyksen: "Koira puri ihmistä" tai "Koira vahingoitti lasta". Väkivalta on myös koiralla henkisen kuormittuneisuuden ja pahoinvoinnin äärimmäinen ilmenemismuoto.

Useimmissa puremistapauksissa koirat ovat jo edellä kuva-

tunlaisesti viestittäneet elekielensä ja äänellään sisäisen konfliktin olemassaolosta, joskus jopa viikkojen, kuukausien tai vuosienkin ajan.

Koiran eleiden oikealla tulkinnalla nämä vahingollista toimintaa edeltävät oireet sisältävät myös mahdollisuuden aloittaa vallitsevan tilanteen korjaamisen.

Kokeneet koiraihmiset aloittelevien tukena

Kokeneet koiraihmiset ovat avainasemassa opastaessaan uusia koira-harrastajia koirien eleiden, ilmeiden ja viestinnän oikeanlaiseen tulkintaan. Koirankielen ymmärtämyksen ja tähän nivoutuvan peruskoulutuksen kautta me jokainen itse voimme opastaa koiraamme hyvään, yhteiskuntakelpoiseen käyttäytymiseen.

Valitettavasti Suomessa ei ole paljoa koira-alan todellisia ammattilaisia, joiden puoleen voisi hakeutua jo perustason "koiran kielen opiskeluun", useimmiten apua haetaan vasta sitten kun koiran viestintä on koiran taholta mennyt jo voimankäytön puolelle.

Koirakerhoilla, yhdistyksillä ja kasvattajilla on paljon vastuuta vapaaehtoistyössään hyvän koirakulttuurin ja yleisen koiratietouden levittämiseksi laajaan koiranomistajakuntaan maassamme.

Lähdekirjallisuutta: Lea Himberg ja Riita Jauhiainen: Suhteita - Minä, me ja muut □